

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองแวง อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น

สถานีพัฒนาที่ดินขอนแก่น
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เอกสารวิชาการฉบับที่ 26/2566
กันยายน 2566

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองแวง อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น ได้นำแนวคิดของ องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต (สพข.) และสถานีพัฒนาที่ดินขอนแก่น ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สถานีพัฒนาที่ดินขอนแก่น ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินขอนแก่น
กันยายน 2566

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	ก
สารบัญตาราง	ข
สารบัญรูป	ค
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-1
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-3
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-9
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-2
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-5
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-3
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-3

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6	แผนการใช้ที่ดิน
6.1	การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล
6.2	เขตการใช้ที่ดิน
บทที่ 7	การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน
7.1	ขั้นตอนการดำเนินงาน
7.2	กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน
7.3	กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น
7.4	ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
เอกสารอ้างอิง	
คณะผู้จัดทำ	

สารบัญญัตินาง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศเกษตรท่าพระ จังหวัดขอนแก่น (ปี พ.ศ. 2536-2565)	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น	2-6
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัด ขอนแก่น ปี 2565	2-9
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น ปี 2565	2-10
2.5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัด ขอนแก่น	2-11
3-1	สมบัติที่ดิน ตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น	3-4
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น	5-4
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น	6-4
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปึงบประมาณ 2567-2571	7-7
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-9
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น แผน 5 ปี (พ.ศ. 2567-2571)	7-10

สารบัญญรพ

รพที่		หน้า
1-1	กรอปรววางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	แผนที่ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น	2-2
2-2	สมดุลงนน้ำเพื่อกลษตร จังหวัดขอนแก่น	2-4
2-3	แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น	2-8
3-1	แผนที่ทรัพยากรดิน ตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น	3-5
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น	4-4
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น	4-6
6-1	แผนที่เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น	6-6
7-1	แผนที่ดินปัญหาตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น	7-5
7-2	แผนที่คราบเกลือ ตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น	7-6

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว ซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกำหนดให้มีการจัดทำแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น และอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio - Circular - Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2565 – 30 กันยายน 2566

1.4.2 สถานที่ ตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่ จังหวัดขอนแก่น

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทรัพยากร ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร

3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตร

และสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสภาพของทรัพยากรของตำบล

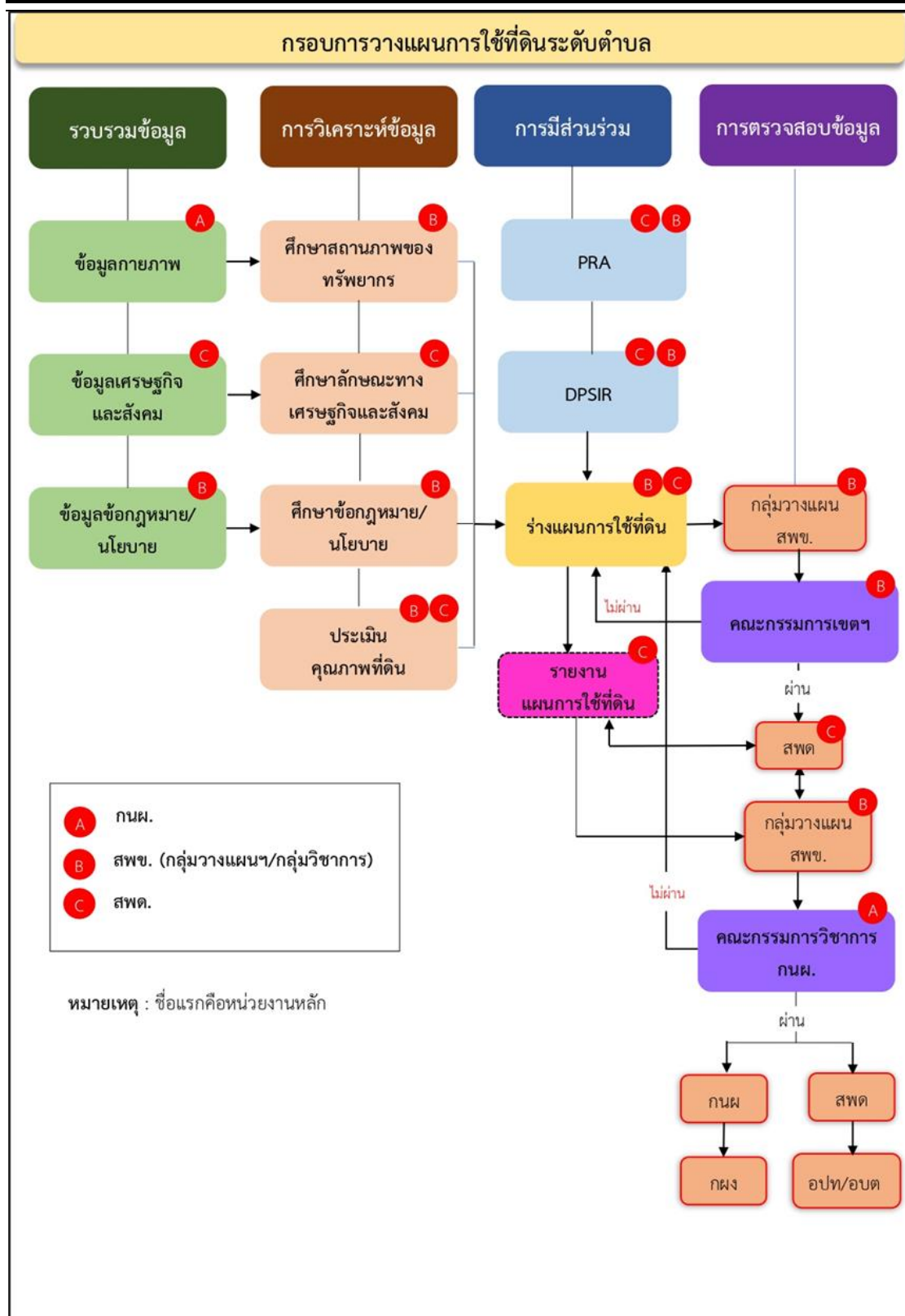
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

ตำบลน่าอยู่ ชุมชนเข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี เกษตรอินทรีย์ก้าวหน้าบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาล (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง, 2566)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

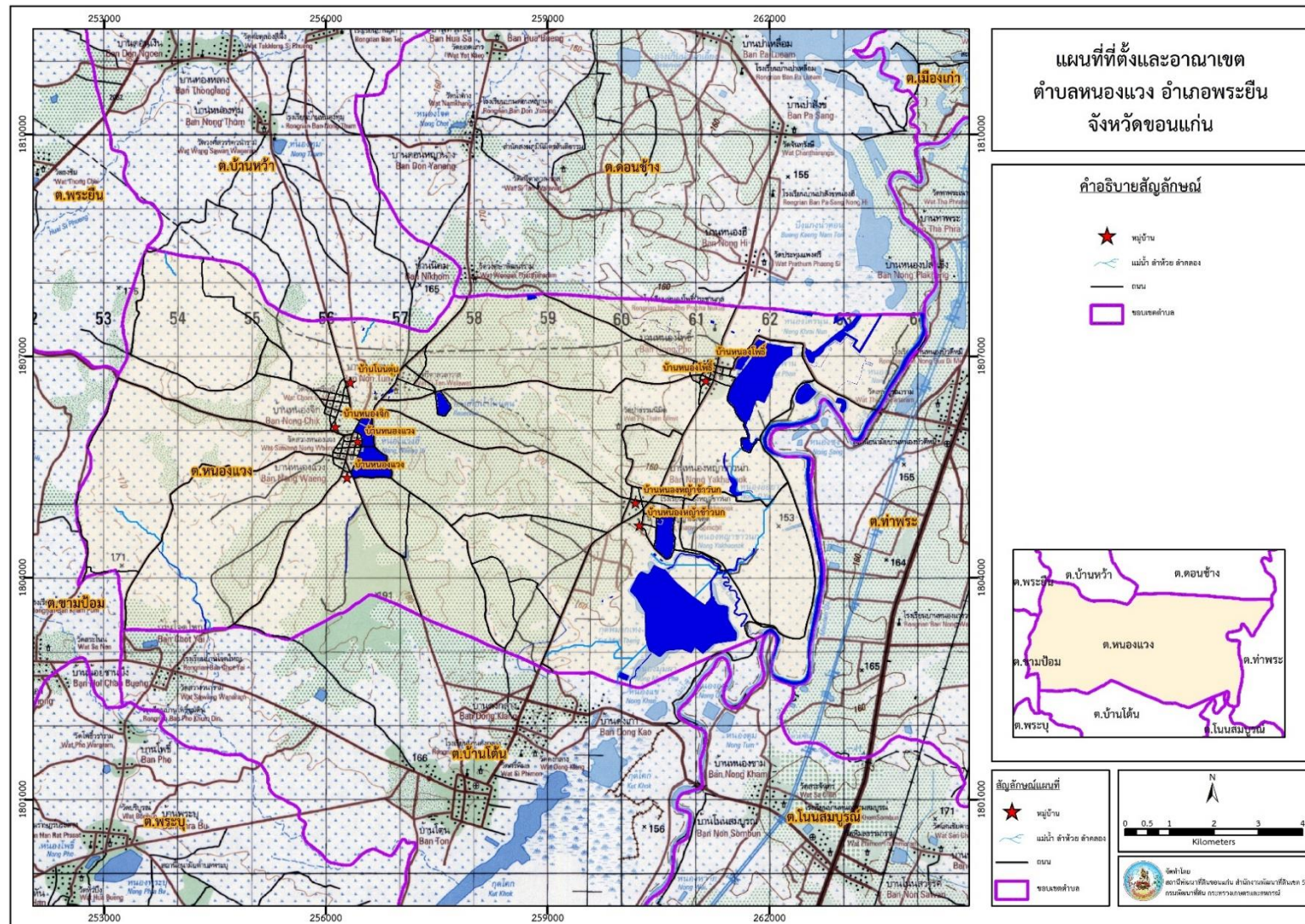
ตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอยะยี่น มีพื้นที่ประมาณ 47 ตารางกิโลเมตร หรือ 29,165 ไร่ (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง, 2561) โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลบ้านหว้า ตำบลดอนช้าง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลบ้านไผ่ อำเภอยะยี่น ตำบลโนนสมบูรณ์ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลท่าพระ อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลพระยี่น ตำบลขามป้อม อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 8 หมู่บ้าน ดังนี้

- หมู่ที่ 1 บ้านหนองแวง
- หมู่ที่ 2 บ้านหนองโพธิ์
- หมู่ที่ 3 บ้านหนองหญ้าขาวนาก
- หมู่ที่ 4 บ้านโนนตู่
- หมู่ที่ 5 บ้านหนองจิก
- หมู่ที่ 6 บ้านหนองหญ้าขาวนาก
- หมู่ที่ 7 บ้านหนองแวง
- หมู่ที่ 8 บ้านหนองโพธิ์

รูปที่ 2-1 แผนที่ที่ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลหนองแวง อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย เป็นส่วนหนึ่งของลุ่มน้ำชี ทิศตะวันออกมีแม่น้ำชีไหลผ่าน เป็นแม่น้ำสายหลัก และมีแหล่งน้ำที่สำคัญ เช่น กุดพาน กุดหมากเท้ง หนองไคร่นุ่น หนองแวงฮี หนองหญ้าขาวนง หนองอ้อยาว อ่างเก็บน้ำโนนตุน

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศ (พ.ศ.2536-2565) พบว่า ตำบลหนองแวง อำเภอยะนิง จังหวัดขอนแก่น มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 27.1 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 33.2 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 22.2 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

ตำบลหนองแวง อำเภอยะนิง จังหวัดขอนแก่น มีเส้นชั้นน้ำฝนที่ 1,150-1,200 มิลลิเมตร (รูปที่ 2-2) โดยมีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,207.1 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 111 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 242.4 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 18 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2536-2565) ณ สถานีตรวจอากาศเกษตรท่าพระ จังหวัดขอนแก่น ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ETo) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนเมษายนถึงปลายเดือนตุลาคม

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤศจิกายนถึงต้นเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

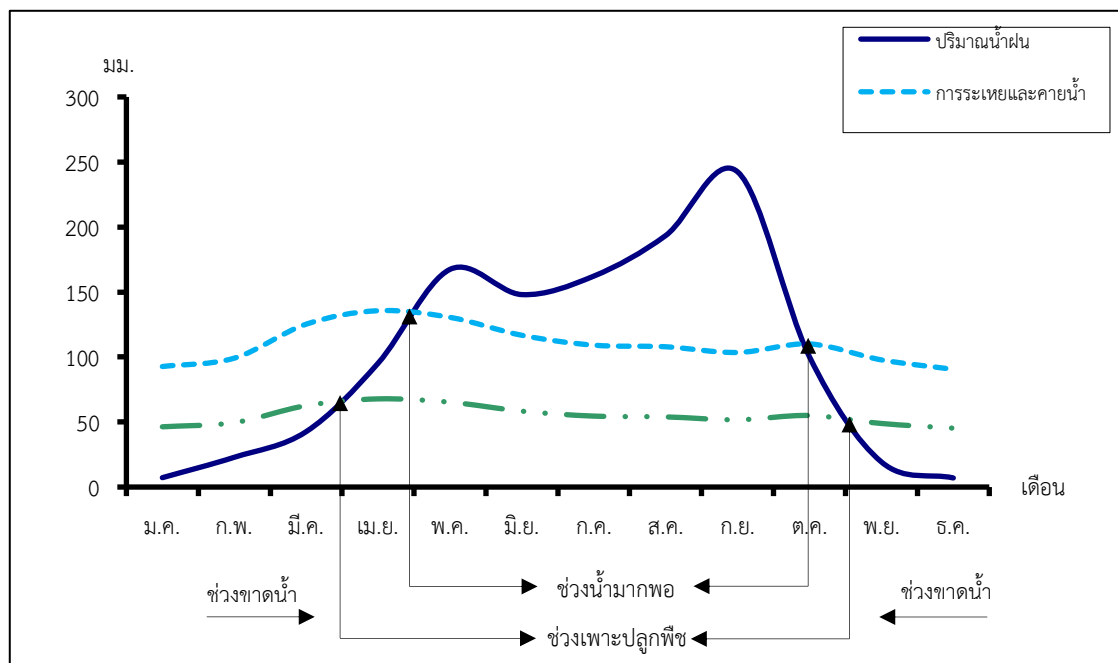
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศเกษตรท่าพระ จังหวัดขอนแก่น¹ (ปี พ.ศ.2536-2565)

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	16.9	31.1	23.3	71.0	7.2	1.8	92.7	7.1
ก.พ.	19.0	33.2	25.5	68.0	22.9	3.0	99.1	22.1
มี.ค.	22.5	35.5	28.4	66.0	42.6	5.5	125.2	39.7
เม.ย.	24.4	36.4	29.7	68.0	95.2	7.8	135.6	80.7
พ.ค.	24.9	35.0	29.2	77.0	167.4	14.2	130.5	122.6
มิ.ย.	25.2	34.1	29.1	78.0	148.0	14.3	116.7	113.0
ก.ค.	24.8	32.9	28.3	81.0	162.2	15.9	109.1	120.1
ส.ค.	24.5	32.4	27.8	84.0	193.4	17.5	107.9	133.6
ก.ย.	24.1	32.3	27.5	86.0	242.4	18.3	103.5	148.4
ต.ค.	22.8	32.1	26.8	83.0	100.1	8.9	110.1	84.1
พ.ย.	20.4	32.2	25.7	76.0	19.3	2.7	97.8	18.7
ธ.ค.	17.3	30.8	23.4	72.0	7.0	0.9	90.5	6.9
เฉลี่ย	22.2	33.2	27.1	75.8	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,207.7	110.8	1,318.7	897.0

หมายเหตุ : ¹เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

²จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2566)

รูปที่ 2-2 กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดขอนแก่น

2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566) ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 1,351 ไร่ หรือร้อยละ 4.64 ของเนื้อที่ตำบล

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 23,662 ไร่ หรือร้อยละ 81.13 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม มีเนื้อที่ 19 ไร่ หรือร้อยละ 0.07 ของเนื้อที่ตำบล

2) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 13,107 ไร่ หรือร้อยละ 44.94 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว
นาไร่

3) พืชไร่ มีเนื้อที่ 9,040 ไร่ หรือร้อยละ 30.99 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ อ้อย
มันสำปะหลัง ไร่ร้าง

4) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 614 ไร่ หรือร้อยละ 2.11 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ยางพารา
ยูคาลิปตัส ไม้ยืนต้นผสม ไม้ปลูกเพื่อการค้า ยางพารา/กล้วย

5) ไม้ผล มีเนื้อที่ 149 ไร่ หรือร้อยละ 0.51 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ไม้ผลผสม มะม่วง
กล้วย ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม แก้วมังกร

6) พืชสวน มีเนื้อที่ 6 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชสวนร้าง/
เสื่อมโทรม

7) พืชไร่เลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 689 ไร่ หรือร้อยละ 2.36 ของเนื้อที่
ตำบล ได้แก่ พืชไร่เลี้ยงสัตว์ โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า

8) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 38 ไร่ หรือร้อยละ 0.13 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่
สถานที่เพาะเลี้ยงปลา

2.5.3 พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 574 ไร่ หรือร้อยละ 1.97 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบรอสภาพ
ฟื้นฟู

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,947 ไร่ หรือร้อยละ 6.67 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ หนอง บึง
ทะเลสาบ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง บ่อน้ำในไร่นา อ่างเก็บน้ำ คลองชลประทาน

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 1,631 ไร่ หรือร้อยละ 5.59 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชไร่สลับ
ไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม พืชไร่ธรรมชาติ บ่อดิน ที่ทิ้งขยะ เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลหนองแวง อำเภอนาดูน จังหวัดขอนแก่น

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,351	4.64
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,034	3.55
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	241	0.83
U500	พื้นที่อุตสาหกรรมร้าง	6	0.02
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	59	0.20
U503	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	11	0.04
A	พื้นที่เกษตรกรรม	23,662	81.13
A001	เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	19	0.07
A100	นาร้าง	29	0.10
A101	นาข้าว	13,078	44.84
A200	ไร่ร้าง	77	0.26
A203	อ้อย	5,169	17.72
A204	มันสำปะหลัง	3,794	13.01
A301	ไม้ยืนต้นผสม	22	0.08
A302	ยางพารา	356	1.22
A302/A411	ยางพารา/กล้วย	4	0.01
A304	ยูคาลิปตัส	227	0.78
A315	ไม้ปลูกเพื่อการค้า	5	0.02
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	7	0.02
A401	ไม้ผลผสม	87	0.30
A407	มะม่วง	43	0.15
A411	กล้วย	8	0.03
A426	แก้วมังกร	4	0.01
A500	พืชสวนร้าง/เสื่อมโทรม	6	0.02
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	657	2.25
A702	โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	32	0.11
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	38	0.13

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
F	พื้นที่ป่าไม้	574	1.97
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	574	1.97
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	1,631	5.59
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	140	0.48
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	1,223	4.19
M201	พื้นที่ลุ่ม	205	0.70
M300	เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า	11	0.04
M304	บ่อดิน	35	0.12
M701	ที่ทิ้งขยะ	17	0.06
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	1,947	6.67
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	296	1.01
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	1,392	4.77
W201	อ่างเก็บน้ำ	96	0.33
W202	บ่อน้ำในไร่นา	151	0.52
W203	คลองชลประทาน	12	0.04
ผลรวมทั้งหมด		29,165	100.00

ที่มา: กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566)

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ เดือนธันวาคม 2565 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลหนองแวง มีประชากรรวม 5,078 คน แยกเป็นชาย 2,500 คน เป็นหญิง 2,578 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 108.82 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,589 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,444 ครัวเรือน หรือร้อยละ 90.87 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 145 ครัวเรือน หรือร้อยละ 9.13 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 ถึง 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น ปี 2565

พื้นที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลหนองแวง	1,589	2,500	2,578	5,078
หมู่ที่ 1 หนองแวง	168	277	249	526
หมู่ที่ 2 หนองโพธิ์	201	321	332	653
หมู่ที่ 3 หนองหญ้าขาวนก	201	331	353	684
หมู่ที่ 4 โนนตุ่น	177	272	288	560
หมู่ที่ 5 หนองจิก	272	425	460	885
หมู่ที่ 6 หนองหญ้าขาวนก	137	236	239	475
หมู่ที่ 7 หนองแวง	257	330	359	689
หมู่ที่ 8 หนองโพธิ์	176	308	298	606

ที่มา: กรมการปกครอง (2566)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น ปี 2565

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด¹⁾	1,589	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มากขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	1,444	90.87
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	145	9.13

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2566)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2566)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

จากข้อมูลกรมการปกครอง ณ เดือนธันวาคม 2565 ตำบลหนองแวง มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,589 ครัวเรือน โดยถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 18.35 ไร่ (เนื้อที่ของตำบลรวมต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมด)

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

สภาพเศรษฐกิจของชุมชนในตำบลหนองแวงส่วนใหญ่ประชากรมีอาชีพด้านการเกษตรกรรม ได้แก่ ปลูกข้าวมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาได้แก่ อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง และยางพารา นอกจากนี้เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์

การประกอบอาชีพ ในตำบลหนองแวงประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมทั้งการทำนา ปลูกพืชไร่ และไม้ยืนต้น นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย ค้าขายรับจ้างทั่วไป

- อาชีพทำเกษตรกรรม ตำบลหนองแวงครัวเรือนเกษตรที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร 1,444 ครัวเรือน โดยเกษตรกรปลูกข้าวมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาได้แก่ อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง และยางพารา นอกจากนี้เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์ สำหรับการเลี้ยงสัตว์พบว่าส่วนใหญ่เลี้ยงไว้เพื่อบริโภค และจำหน่าย

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมพัฒนาชุมชน ปี 2566 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 155,224 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 59,038 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 88,041 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 33,486 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 67,182 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 25,552 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น ปี 2565

พื้นที่	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายได้บุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายบุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง				
ตำบลหนองแวง	96,661	29,235	17,764	11,564	155,224	59,038	88,041	33,486
หมู่ที่ 1 หนองแวง	94,337	29,336	18,730	11,285	153,687	56,448	83,503	30,670
หมู่ที่ 2 หนองโพธิ์	111,585	28,699	15,996	10,602	166,882	56,860	80,988	27,594
หมู่ที่ 3 หนองหญ้าขาวนก	95,618	40,724	23,330	12,942	172,615	59,444	128,263	44,170
หมู่ที่ 4 โนนตุ่น	123,175	28,611	16,905	11,488	180,179	60,702	85,381	28,765
หมู่ที่ 5 หนองจิก	109,278	24,371	15,260	11,463	160,372	56,356	77,634	27,281
หมู่ที่ 6 หนองหญ้าขาวนก	94,679	34,014	20,153	11,711	160,557	62,503	90,428	35,202
หมู่ที่ 7 หนองแวง	71,575	23,483	15,760	11,453	122,271	62,905	75,636	38,912
หมู่ที่ 8 หนองโพธิ์	72,131	25,461	16,150	11,291	125,033	59,514	79,746	37,958

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2566)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผน การใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูลไม่พบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่

3.1.2 **ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ** (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28 พฤษภาคม 2528) จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4B เนื้อที่ 10,922 ไร่ พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5B เนื้อที่ 18,243 ไร่ ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่าในพื้นที่ตำบลหนองแวง มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2536-2565) 1,207.1 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลหนองแวง มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดินดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ กุดพาน กุดหมากแข้ง แม่น้ำชี หนองไคร่นุ่น หนองแวงฮี หนองหญ้าขาวนาก และหนองอ้อยยาว

แหล่งน้ำผิวดินที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อ่างเก็บน้ำโนนตุน

3.2.3 จากฐานข้อมูลน้ำบาดาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลหนองแวง มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 13 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลหนองแวง อำเภอपरยีน จังหวัดขอนแก่น พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 7 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 1 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 4 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Ki-sIA ชุดดินกุลาร้องไห้ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 936 ไร่ หรือร้อยละ 3.21 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Ndg-sIA ชุดดินโนนแดง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 25 ไร่ หรือร้อยละ 0.09 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Re-col-sIA ดินร่อยเอ็ดที่เป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,427 ไร่ หรือร้อยละ 8.32 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Tsr-sicIA ชุดดินทุ่งสัมฤทธิ์ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 5,681 ไร่ หรือร้อยละ 19.48 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 3 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Bpi-lsB ชุดดินบ้านไผ่ มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 11,484 ไร่ หรือร้อยละ 39.38 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Pho-lsB ชุดดินพล มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,389 ไร่ หรือร้อยละ 15.05 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Ptk-lsB ชุดดินพระทองคำ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,297 ไร่ หรือร้อยละ 11.30 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 1 หน่วยแผนที่ คือ หน่วยแผนที่ W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 926 ไร่ หรือร้อยละ 3.17 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินทรายจัด มีเนื้อที่ 11,484 ไร่ หรือร้อยละ 39.38 ของเนื้อที่ตำบล คือ ชุดดินบ้านไผ่ (Bpi) และปัญหาดินเค็ม มีเนื้อที่ 6,617 ไร่ หรือร้อยละ 22.69 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินกุลาร้องไห้ (Ki) และชุดดินทุ่งสัมฤทธิ์ (Tsr)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลหนองแวง อำเภอपरยีน จังหวัดขอนแก่น ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น

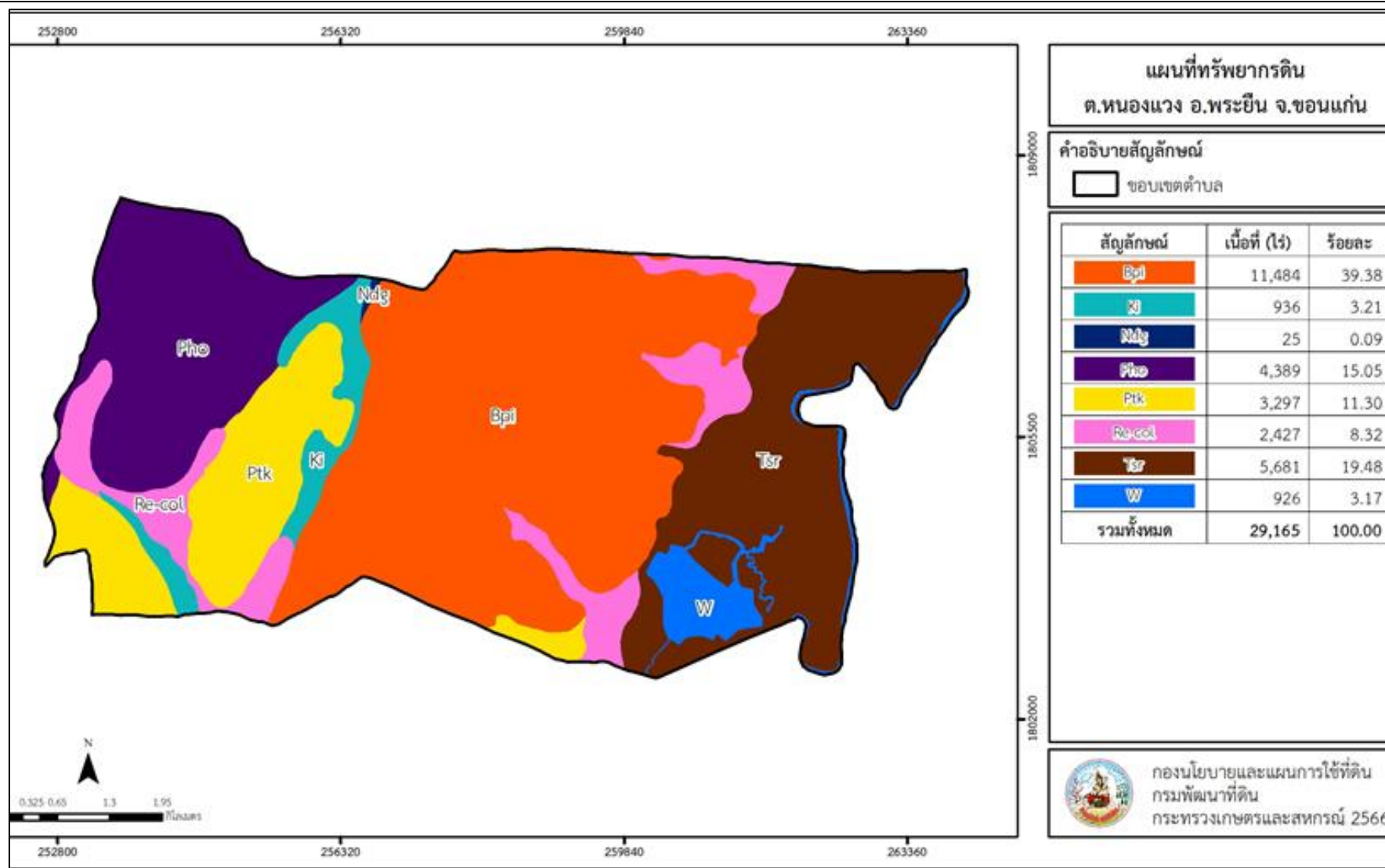
หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Bpi-lsB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	35-75	5.5-6.5	5.5-6.5	<2	-	11,484	39.38
Ki-slA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	6.0-6.5	6.0-8.0	4-8	-	936	3.21
Ndg-slA	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-5.5	5.5-7.0	<2	-	25	0.09
Pho-slB	2-5	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.5-6.0	5.5-6.5	<2	-	4,389	15.05
Ptk-slB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	35-75	5.0-5.5	5.5-6.5	<2	-	3,297	11.30
Re-col-slA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	35-75	5.0-5.5	5.5-6.0	<2	-	2,102	7.21
Re-col-slA*	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-5.5	5.5-6.0	<2	-	325	1.11
Tsr-sicIA	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	>20	35-75	6.0-6.5	6.0-8.0	4-8	-	5,681	19.48
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	926	3.17
รวมทั้งหมด											29,165	100.00

หมายเหตุ: 1. * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน
2. เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน (2566)

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น

รูปที่ 3-1 แผนที่ทรัพยากรดิน ตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2566 ณ ห้ององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลหนองแวง คือ

1) เรื่องน้ำ

- (1) น้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอ
- (2) อุทกภัย
- (3) ภัยแล้ง

2) เรื่องทรัพยากรดินและการใช้ประโยชน์ที่ดิน

- (1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- (2) ดินกรด
- (3) ดินทรายจัด
- (4) ดินตื้น
- (5) ดินเค็ม
- (6) การใช้ที่ดินผิดประเภท/การใช้ประโยชน์ที่ดินไม่ตรงตามศักยภาพดิน/การปลูกพืช
- (7) การชะล้างพังทลายของดิน
- (8) ขาดเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน

3) เรื่องราคาผลผลิต และปัจจัยการผลิต

- (1) ราคาผลผลิตต่ำ : ราคาข้าวเปลือก, มันสำปะหลัง และอื่นๆ
- (2) ราคาปัจจัยการผลิตสูง (ปุ๋ยเคมี, สารเคมีกำจัดศัตรูพืช, ราคาน้ำมัน)
- (3) ราคาผลผลิตผันผวน

4) เรื่องอื่นๆ

- (1) โรคและแมลงศัตรูพืชระบาด
- (2) การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และวัชพืชในปริมาณสูง

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลหนองแวง คือ

1) เรื่องน้ำ

(1) จัดหาแหล่งน้ำเพื่อใช้สำหรับการเกษตร และอุปโภคบริโภค ทั้งบนดินและใต้ดิน พร้อมระบบการกระจายน้ำ และระบบโซลาร์เซลล์

- (2) พัฒนาแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (อ่างเก็บน้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง เพื่อการกักเก็บน้ำ
- (3) ป้องกันน้ำไหลบ่า น้ำท่วม เพื่อไม่ให้พืชผลผลิตทางการเกษตรเสียหาย

2) เรื่องดิน/การใช้ประโยชน์ที่ดิน

- (1) การปรับปรุงบำรุงดิน ต้องการเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (ปอเทือง) ต้นทุน
- (2) การแก้ไขดินตื้น/การจัดการดินตื้นเพื่อการปลูกพืช
- (3) การแก้ไขดินเค็ม
- (4) ข้อเสนอแนะการปรับเปลี่ยนการปลูกพืชในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม

(5) การแก้ไข/ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

(6) ต้องการเอกสารสิทธิที่ดินทำกิน

3) เรื่องราคาผลผลิตและปัจจัยการผลิต

(1) การพยุรราคา/การประกันราคาผลผลิตการเกษตร

(2) ลดราคาปัจจัยการผลิตให้ต่ำลง

4) เรื่องอื่นๆ

(1) ควบคุมการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช

(2) ลดการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและวัชพืช

(3) ต้องการองค์ความรู้ และสนับสนุนการปลูกพืชทางเลือกที่มีมูลค่าเพิ่ม

ผลจากการจัดทำกรมีส่วนร่วของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 3 ประการ คือ

1.1) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

1.2) ประชากรเพิ่มขึ้น

1.3) ความกดดันด้านเศรษฐกิจ

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 3 ประการ คือ

2.1) ฝนแล้ง น้ำท่วม

2.2) ความต้องการใช้ที่ดินทำการเกษตรเพิ่มขึ้น

2.3) ใช้ทรัพยากรดินต่อเนื่อง ไม่มีการอนุรักษ์ดิน เกิดการเสื่อมโทรม

3) สภาวะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 8 ประการ คือ

3.1) ดินทรายจัด ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

3.2) ดินขาดความชื้น ไม่อุ้มน้ำ

3.3) เกิดสภาพความเป็นกรดของดิน

3.4) เกิดปัญหาดินดาน

3.5) การชะล้างพังทลายของดิน

3.6) พืชพันธุ์เสี่ยงต่อการขาดน้ำ และน้ำท่วม

3.7) เกิดโรคและแมลงระบาด

3.8) ขาดเอกสารสิทธิที่ดินทำกิน

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 4 ประการ คือ

4.1) ผลผลิตพืชต่ำ

4.2) รายได้ลดลง

4.3) เกิดปัญหาหนี้สิน

4.4) ขาดแรงจูงใจในการประกอบอาชีพการเกษตร

4.5) คุณภาพชีวิตลดลง

5) การตอบสนอง (Response) มีดังนี้

พื้นที่ลุ่ม

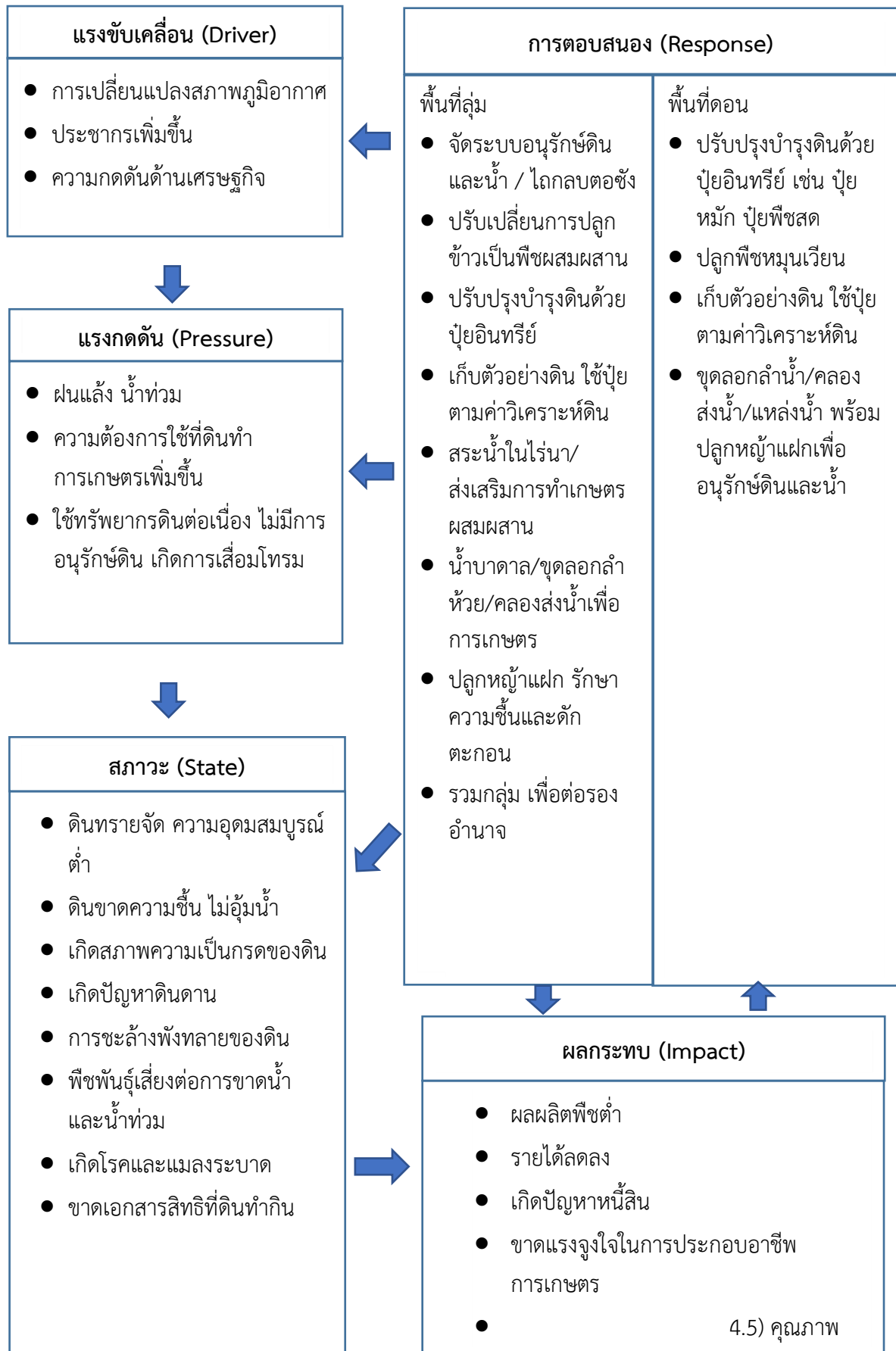
5.1) จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ / ไถกลบตอซัง

- 5.2) ปรับเปลี่ยนการปลูกข้าวเป็นพืชผสมผสาน
- 5.3) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด
- 5.4) เก็บตัวอย่างดิน ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
- 5.5) สรรพน้ำในไร่นา/ส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน
- 5.6) น้ำบาดาล/ขุดลอกลำห้วย/คลองส่งน้ำเพื่อการเกษตร
- 5.7) ปลูกหญ้าแฝก รักษาความชื้นและดักตะกอน
- 5.8) รวมกลุ่ม เพื่อต่อรองอำนาจ

พื้นที่ดอน

- 5.9) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด
 - 5.10) ปลูกพืชหมุนเวียน
 - 5.11) เก็บตัวอย่างดิน ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
 - 5.12) ขุดลอกลำน้ำ/คลองส่งน้ำ/แหล่งน้ำ พร้อมปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ
- ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลหนองแวง อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลหนองแวง อำเภอพรเย็น จังหวัดขอนแก่น มีการเพาะปลูกพืช (รูปที่ 4-2) ดังนี้

4.2.1 พื้นที่ลุ่ม

1) ข้าวนาปี เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีในช่วงฤดูฝน โดยปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน และจะเก็บเกี่ยวช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคม พันธุ์ข้าวที่ปลูก ได้แก่ ข้าวขาวดอกมะลิ105 ข้าวเหนียวพันธุ์ กข6

2) ข้าวนาปี-พืชผัก เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงธันวาคม และจะปลูกพืชผักหลังการเก็บเกี่ยวข้าว ได้แก่ หอมแดง ผักกาด มะเขือ ระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมีนาคม

3) กล้าย เกษตรกรจะปลูกกล้ายในพื้นที่ลุ่ม ซึ่งสามารถปลูกได้เกือบตลอดปี

4) มะละกอ เกษตรกรจะปลูกมะละกอในพื้นที่ลุ่ม ซึ่งสามารถปลูกได้เกือบตลอดปี

4.2.2 พื้นที่ดอน

1) อ้อย เกษตรกรจะปลูกอ้อยตั้งแต่เดือนตุลาคม และจะเก็บเกี่ยวช่วงเดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน

2) มันสำปะหลัง เกษตรกรจะปลูกมันสำปะหลังช่วงต้นฤดูฝนระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเมษายน ซึ่งจะมีอายุจากวันปลูกถึงเก็บเกี่ยวประมาณ 10-14 เดือน

3) ไม้ยืนต้น ที่นิยมปลูก ได้แก่

4) ไม้ผล ที่นิยมปลูก ได้แก่ มะม่วง พุทรา น้อยหน่า ขนุน

เดือน ระบบเกษตร	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
พื้นที่ลุ่ม (ข้าว,ปอเทือง ,พืชผัก)	พื้นที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ (ดินทราย) / ดินเค็ม											
	ข้าวพันธุ์ กข6,ข้าวขาวดอกมะลิ105 ปอเทือง/พืชผัก											
พื้นที่ลุ่ม (กล้วย,มะละกอ)	พื้นที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ (ดินทราย) / ดินเค็ม											
	กล้วย, มะละกอ											
พื้นที่ดอน ไม่ยืนต้น	พื้นที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ (ดินทราย)											
	ไผ่,หม่อนไหม,มะพร้าว											
พื้นที่ดอน อ้อยโรงงาน	พื้นที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ (ดินทราย)											
	อ้อยโรงงาน											
พื้นที่ดอน มันสำปะหลัง	พื้นที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ (ดินทราย)/ดินดาน											
	มันสำปะหลัง											
พื้นที่ดอน ไม้ผล	พื้นที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ (ดินทราย) / ขาดน้ำ											
	มะม่วง,พุทรา,น้อยหน่า,ขนุน											

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลหนองแวง อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆเหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และคำรณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดินซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1 : ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N : มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความ เหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจน ต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการ เขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินใน แต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย ยางพารา มะม่วง ยูคาลิปตัส กล้วยเลี้ยงสัตว์

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลหนองแวง อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น

หน่วยแผนที่ดิน	ข้าว	มันสำปะหลัง	อ้อย	ยางพารา	มะม่วง	ยูคาลิปตัส	หญ้าเลี้ยงสัตว์
Bpi-lsB	S3o	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2n	S2ns
Ki-sIA	S3x	N	N	S3xo	S3xo	N	S3x
Ndg-sIA	S2os	N	S2os	S3o	S3o	N	S2os
Pho-sIB	S2ewos	N	S2os	S3o	S3o	N	S2os
Ptk-sIB	S2ewons	S2ons	S2ons	S2ons	S2ns	S2on	S2ns
Re-col-sIA	S2n	N	S2xons	S3o	S3o	N	S2on
Re-col-sIA*	S2ns	N	S2xons	S3o	S3o	N	S2ons
Tsr-sicIA	S3x	N	N	N	N	N	S3x

หมายเหตุ : * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน

w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร

r = สภาพการหยั่งลึกของราก

n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร

s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (ปี พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดิน และที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุทธศาสตร์แผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศ ที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพ โดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อมูลหมายถึงเกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 เขตการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าเขตการใช้ที่ดินตำบลหนองแขวง อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น สามารถกำหนดออกเป็น 5 เขตหลัก ได้แก่ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 5 เขตย่อย ได้แก่ เขตเกษตรกรรมขั้นดี เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ เขตประมง และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 23,656 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 81.11 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมขั้นดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) และเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) โดยพื้นที่ตำบลหนองแขวง อำเภอพระยืนเป็นเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) ซึ่งเป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 5,935 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 20.35 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรรมมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

(2) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 63 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.21 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรรมปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูก ได้แก่ ไม้ผลผสม มะม่วง กล้วย และมะพร้าว

(3) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 50 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.17 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรรมปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูก ได้แก่ ยางพารา สัก ยูคาลิปตัส และ ไม้ยืนต้นผสม

(4) เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 2,795 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 9.58 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรรมปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูก ได้แก่ มันสำปะหลัง ข้าว และอ้อย

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรม ที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาคือเป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่างๆ การทำการเกษตรในเขตนี้ อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญ เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้อาณาเขตเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 7,138 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 24.47 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรรมมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

(2) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 90 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.31 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรรมปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูก ได้แก่ มะม่วง พุทรา น้อยหน่า ขนุน

(3) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 555 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.90 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูก ได้แก่ ยูคาลิปตัส ไม้

(4) เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 6,278 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 21.52 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูก ได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อย

(5) เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2350) มีเนื้อที่ 28 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.08 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูก ได้แก่ พืชผัก หญ้าอาหารสัตว์ ปอเทือง

3) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 38 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.13 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการประมงได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ปลากินพืช กบ

4) เขตปศุสัตว์ (สัญลักษณ์ 2510) มีเนื้อที่ 689 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.36 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการปศุสัตว์ ได้แก่ วัว ควาย ไก่ เป็ด โดยแบ่งเป็นเขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ 657 ไร่ หรือร้อยละ 2.25 และเขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ 32 ไร่ หรือร้อยละ 0.11

6.2.2 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 1,351 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 4.63 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 1,276 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.38 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 75 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.26 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ

6.2.3 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,947 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 6.68 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 1,690 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 5.79 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 257 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.88 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.4 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 1,637 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 5.67 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น เหมืองแร่ ที่ทิ้งขยะ หาดทราย ไม้พุ่ม เป็นต้น

6.2.5 เขตรักษาสมดุของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 573 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.96 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

ทั้งนี้ในเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) หากมีการปรับปรุงบำรุงดิน หรือปรับโครงสร้างของพื้นที่ให้เหมาะสม เช่น ยกร่อง จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำประเภทต่าง ๆ สามารถยกระดับเป็นเขตเกษตรกรรมขั้นดีได้ เนื่องจากมีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำไว้แล้ว โดยเฉพาะระบบชลประทาน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น

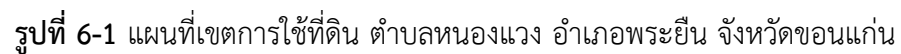
เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1. เขตเกษตรกรรม	23,656	81.11
1.1 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพผลิตสูง	8,843	30.32
1.1.1 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2)	8,843	30.32
1) เขตทำนา (ศักยภาพสูง ประเภท2)	5,935	20.38
2) เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพสูง ประเภท2)	63	0.21
3) เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพสูง ประเภท2)	50	0.17
4) เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพสูง ประเภท2)	2,795	9.58
1.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพผลิตต่ำ	14,086	48.30
1.2.1 เขตทำนา (ศักยภาพต่ำ)	7,138	24.47
1.2.2 เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพต่ำ)	90	0.31
1.2.3 เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพต่ำ)	555	1.90
1.2.4 เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพต่ำ)	6,278	21.52
1.2.5 เขตปลูกพืชทางเลือก (ศักยภาพต่ำ)	28	0.08
1.3 เขตประมง	38	0.13
1.4 เขตปศุสัตว์	689	2.36
1.4.1 เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	657	2.25
1.4.2 เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	32	0.11
2. เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,351	4.63
2.1 เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	1,276	4.38

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
2.2 เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	75	0.26
3. เขตแหล่งน้ำ	1,947	6.68
3.1 เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	1,690	5.79
3.2 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	257	0.88
4. เขตพื้นที่อื่นๆ	1,637	5.61
5. เขตรักษาสมดุขของธรรมชาติและสิ่งแวดลอม	573	1.96
รวมเนื้อที่ทั้งหมด	29,165	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567 ถึง 2570

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองแวงไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินขอนแก่น เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินขอนแก่น นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

1) ดินทราย/ขาดความอุดมสมบูรณ์/ดินเค็ม มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ (ผลิตน้ำหมักชีวภาพ)
- (2) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (3) สนับสนุนการใช้ปุ๋ยพืชสดปรับปรุงบำรุงดิน
- (4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (5) กิจกรรมโลกปลอดซังเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุและแร่ธาตุในดิน
- (6) ส่งเสริมปุ๋ยเพื่อการเกษตร (โดโลไมท์)
- (7) การส่งเสริมการปรับปรุงดินพื้นที่ดินกรด
- (8) การส่งเสริมข้อมูลทางวิชาการเพื่อการพัฒนาที่ดิน (หมอดินอาสา)
- (9) ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมัก พด. และการผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง
- (10) ส่งเสริมโครงการเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS)
- (11) บริการวิเคราะห์ดินเพื่อการจัดการธาตุอาหารพืช
- (12) ธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (ปอเทือง)

2) การชะล้างพังทลายของดิน มีแผนงาน/โครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ดังนี้

- (1) อนุรักษ์และส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) ผลิตกล้าหญ้าแฝกเพื่อส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก

3) พื้นที่แล้งซ้ำซาก มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

(1) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

(2) จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมตาม Agri-map

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น(ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1) เขตทำนา

(1) กิจกรรมบูรณาการโครงการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมตาม Agri-

map

- โครงการส่งเสริมการเลี้ยงปลาในนาข้าว (กรมประมง)

- โครงการส่งเสริมการเลี้ยงกบ (กรมประมง)

- โครงการส่งเสริมการปลูกไม้ยืนต้น (กรมส่งเสริม, กรมป่าไม้)

- โครงการส่งเสริมการปลูกไม้ผล และพืชหลังนา (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(2) โครงการปรับปรุงบำรุงดินในพื้นที่นาข้าวเพื่อลดต้นทุนการผลิต (กรมส่งเสริม

การเกษตร, กรมวิชาการ)

(3) โครงการปลูกพืชหลังนา (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(4) โครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจบนคันนา (กรมส่งเสริมการเกษตร)

2) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น

(1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)

(2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP) (กรมวิชาการเกษตร)

(3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำการเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(4) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)

7.3.2 พื้นที่แหล่งน้ำ

สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัด)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2566 ซึ่งมี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่ หมอдин และบ้านตัวแทนเกษตรกร เข้าร่วมการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) นั้น

พบว่า เกษตรกรในพื้นที่ส่วนใหญ่มีปัญหาด้าน (1) **ดินทรายจัดในพื้นที่ดอน** เป็นปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ มีเนื้อที่ 7,475 ไร่ หรือร้อยละ 25.69 ของเนื้อที่ตำบล ดินทรายเป็นปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติ เกิดจากวัตถุดิบกำเนิดที่เป็นหินทราย เนื้อดินหยาบ ระบายน้ำดี ไม่อุ้มน้ำ และเมื่อมีการใช้ที่ดินที่ไม่เหมาะสมปลูกพืชเชิงเดี่ยว ไม่มีการปรับปรุงบำรุงดินก่อนการปลูกพืช ทำให้เกิดดินทรายจัด ความอุดมสมบูรณ์ต่ำมาก อาจเกิดปัญหาดินดานตามมาอีกด้วย (2) **ดินเค็ม** เป็นปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ มีเนื้อที่ 14,072 ไร่ หรือร้อยละ 48.25 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินกุลาร้องไห้ (Ki) และชุดดินทุ่งสัมฤทธิ์ (Tsr) และประสบปัญหา (3) **ขาดแคลนน้ำ** เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิโลก สภาพอากาศในฤดูร้อนที่ร้อนมากกว่าปกติ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม เช่น ฝนทิ้งช่วง ฝนตกน้อย ดินเก็บความชื้นต่ำได้ไม่ดี ปริมาณน้ำใต้ดินมีน้อย

เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลหนองแวง กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ดินทรายจัด ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ พบในพื้นที่ลุ่มและที่ดอน โดยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ดอน โดยดินทรายจัดที่ดอนพบมากถึง 7,475 ไร่ (รูปที่ 7-1) แถบบริเวณบ้านหนองแวง หนองจิก โนนตุน ซึ่งจะมี ความสามารถในการอุ้มน้ำและดูดซับธาตุอาหารของดินต่ำถึงต่ำมาก ธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืชสูญเสียไปในดินชั้นล่างหรือออกไปนอกพื้นที่ได้ง่าย เมื่อมีการให้น้ำหรือมีฝนตก เมื่อฝนทิ้งช่วง พืชจะแสดงอาการขาดน้ำ เช่น เหี่ยวเฉา หรืออาจตายได้

แนวทางแก้ไข การใช้ประโยชน์ของพืชบริเวณนี้ ควรเลือกชนิดพืชที่มีศักยภาพเหมาะสมมาปลูก มีการปรับปรุงบำรุงดินรวมกับมีระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ปุ๋ยหมัก อัตรา 1-4 ตัน/ไร่ ปุ๋ยคอก 1-2 ตัน/ไร่ หรือปุ๋ยพืชสด อัตราเมล็ดพันธุ์ 5-10 กก./ไร่ รวมกับปุ๋ยเคมีและใช้วัสดุคลุมดิน ทำคันดินปลูกหญ้าแฝกหรือปลูกพืชเป็นแถบล้อม พัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้ในช่วงที่พืชขาดน้ำ การใช้ปุ๋ยเคมีควรใช้ที่ละน้อยแต่บ่อยครั้ง เพื่อลดการสูญเสียธาตุอาหารลงไปในชั้นดินล่างก่อนที่พืชจะนำไปใช้ได้ เมื่อมีการให้น้ำหรือมีฝนตก สำหรับในพื้นที่ลุ่มนอกจากการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี และมีการพัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้แล้ว ควรมีการตีและไถกลับตอซังข้าวด้วยจะเป็นการช่วยเพิ่มปุ๋ยอินทรีย์ให้กับดินอีกทางหนึ่ง

ดินเค็ม เป็นดินที่มีเกลืออยู่ในดินสูงจนเป็นอันตรายต่อพืชที่ปลูก ความเค็มของดินจะทำให้ พืชขาดน้ำ เหี่ยวเฉาและตายในที่สุด พื้นที่ดินเค็มสังเกตได้จากคราบเกลือที่ปรากฏอยู่ที่ผิวดิน โดยทั่วไปมีชั้นดินแข็งเป็นที่สะสมเกลืออยู่สูงภายในความลึก 50 เซนติเมตรจากผิวดินหรือมีคราบเกลือปรากฏที่ผิวดินมากมีพื้นที่ประมาณ 14,072 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 48.25 ของเนื้อที่ตำบล โดยพื้นที่ที่มีผลกระทบจากเกลือเล็กน้อยพบคราบเกลือปรากฏที่ผิวดินน้อยกว่า 1 เปอร์เซ็นต์ จำนวน 8,477 ไร่ ส่วนใหญ่พบที่บ้านหนองหญ้าขาว ส่วนบริเวณที่มีคราบเกลือปรากฏที่ผิวดิน 1-10 เปอร์เซ็นต์ 5,595 ไร่ พบบริเวณบ้านหนองแวง หนองจิก และโนนตุน (รูปที่ 7-2)

แนวทางการแก้ไข เลือกพื้นที่ที่เป็นดินเค็มน้อยหรือมีคราบเกลือปรากฏที่ผิวดินน้อยและมีแหล่งน้ำไว้ใช้ในช่วงที่พืชขาดน้ำ ควบคุมและล้างเกลือออกไปจากพื้นที่ สำหรับพื้นที่ที่เป็นดินเค็มจัด ควรปล่อยไว้ให้เป็นทุ่งธรรมชาติหรือปลูกไม้ใช้สอยโตเร็วที่ทนเค็ม ปรับพื้นที่ในแปลงปลูกข้าวให้ราบเรียบและทำคันนา เพื่อให้มีการ

เก็บน้ำได้สม่ำเสมอตลอดแปลงปลูก ปลอ่ยให้มีน้ำขังและระบายน้ำออกก่อนปลูกข้าว เพื่อลดความเค็มในดิน ก่อนปลูกข้าว ปรับปรุงดินด้วยการไถกลบพืชปุ๋ยสดก่อนหรือหลังปลูกข้าว ร่วมกับการใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยอินทรีย์ น้ำและปุ๋ยเคมี เพื่อเพิ่มธาตุอาหารให้กับพืชที่ปลูกและช่วยให้ดินร่วนซุยสามารถเก็บน้ำและดูดซับธาตุอาหารไม่ให้สูญเสียไปก่อนที่พืชจะนำไปใช้พัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้ในเวลาที่พืชขาดน้ำ ควบคุมและล้างเกลือออกไปจากแปลงปลูกข้าว การปรับปรุงพื้นที่ดินเค็มน้อยและเค็มปานกลาง พื้นที่ดินเค็มน้อยและปานกลางอยู่ในที่ลุ่ม ช่วงแล้งมีคราบเกลือบนผิวดินเป็นหย่อม ๆ ประมาณ 0 -10 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ มีน้ำท่วมขังในฤดูฝน ส่วนใหญ่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อปลูกข้าว เนื่องจากข้าวเป็นพืชทนเค็มได้ปานกลาง และเจริญเติบโตได้ดีในสภาพที่มีน้ำขัง แต่ให้ผลผลิตต่ำ ดังนั้นควรมีการจัดการดิน น้ำ และพืช เพื่อเพิ่มผลผลิตข้าวหรือปลูกพืชอื่น ๆ เพื่อเพิ่มรายได้ โดยมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) การเตรียมดินเพื่อปลูกข้าวควรปรับระดับหน้าดินในสม่ำเสมอ ทำคุระบายน้ำเพื่อชะล้างเกลือจากแปลงข้าว

2) ปลูกโสนอัฟริกันเป็นพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน ใช้วัสดุปรับปรุงบำรุงดินอื่น ๆ ได้แก่ แกลบ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยพืชสด

3) ใช้พันธุ์พืชทนเค็ม เช่น พันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ข้าวเหนียวพันธุ์กข6 กข15 ขาวตาแห้ง เหนียวสันป่าตอง

4) ทำการปักดำต้นกล้าข้าวอายุ 30-35 วัน ทำให้ข้าวทนเค็มเพิ่มขึ้น อัตราการรอดตายและผลผลิตสูงขึ้น

5) จำนวนต้นปักดำ 6-8 ต้นต่อจับ ระยะปลูก 20x20 ซม. เพื่อเพิ่มจำนวนข้าวที่รอดตายให้มากขึ้น

6) ใส่ปุ๋ยเคมี 16-16-8 อัตรา 30 กก./ไร่ โดยแบ่งใส่ 3 ครั้ง คือครั้งแรกใส่หลังปักดำ 7-10 วัน ครั้งที่สองใส่ระยะข้าวแตกกอสูงสุด และครั้งที่สามใส่ระยะข้าวกำลังตั้งท้อง

7) ฉีดพ่น พด.2 อัตรา 20 ลิตร/ไร่ แบ่งใส่ 4 ครั้ง คือช่วงเตรียมดิน หลังปักดำข้าว 30,50 และ 60 วัน สำหรับการปลูกพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ ในพื้นที่ดินเค็มน้อยและเค็มปานกลางที่น้ำไม่ท่วม หรือหลังเก็บเกี่ยวข้าวและมีน้ำพอเพียง สามารถปรับปรุงบำรุงดินปลูกพืชเศรษฐกิจทดเค็มได้โดย

1) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ คือ แกลบ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด

2) เลือกปลูกพืชทนเค็มที่เหมาะสม เช่น หน่อไม้ฝรั่ง มะเขือเทศ กุยช่าย แตงแคนตาลูป ครีโอลโคลี่คาน้ำ

3) ให้น้ำระบบน้ำหยด จะช่วยควบคุมความชื้นดิน และความเค็มดิน

4) คลุมดินหลังปลูกพืชเพื่อรักษาความชื้นและป้องกันการสะสมของเกลือที่ผิวดิน

การแก้ไขพื้นที่ดินเค็มจัด พื้นที่ดินเค็มจัด มีปริมาณเกลือในดินมากกว่า 0.8 เปอร์เซ็นต์ ส่วนใหญ่ไม่มีการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ การให้ผลผลิตทางการเกษตรน้อย มีวิธีในการจัดการดังนี้

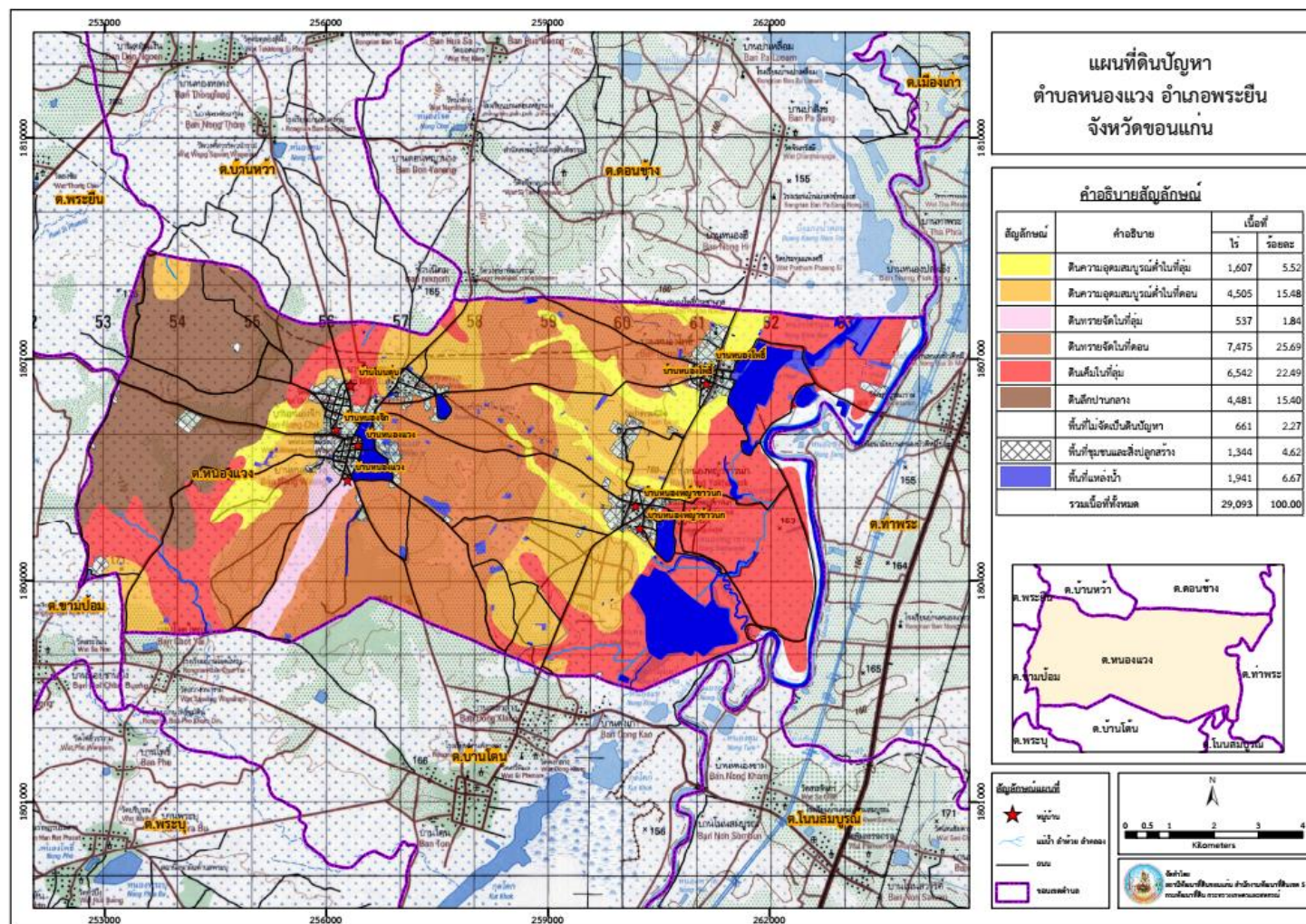
1) การฟื้นฟูแก้ไขสภาพเสื่อมโทรมของพื้นที่ดินเค็ม โดยปลูกต้นกระถินออสเตรเลีย ร่วมกับการปลูกหญ้าดิกซี่

2) การทำคันคูเพื่อชะล้างเกลือจากชั้นหน้าดิน และควบคุมระดับน้ำใต้ดินเค็ม

จากผลการจัดทำ PRA ในตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น ที่ระบุถึง ปัญหา และ ความต้องการของเกษตรกร/ชุมชน/เทศบาล ไว้ข้างต้นนั้น การวิเคราะห์ที่จะเริ่มต้นด้วยการนำระบบ DPSIR มาใช้เพื่อระบุปัญหาในภาพรวม หลังจากนั้นจะเป็นการจัดทำตาราง (Matrix) ที่ระบุ ปัญหา ความต้องการ การใช้ที่ดินในปัจจุบัน ความเหมาะสมของดิน การกำหนดเขตการใช้ที่ดินในอนาคตพร้อมข้อเสนอแนะ และกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนด

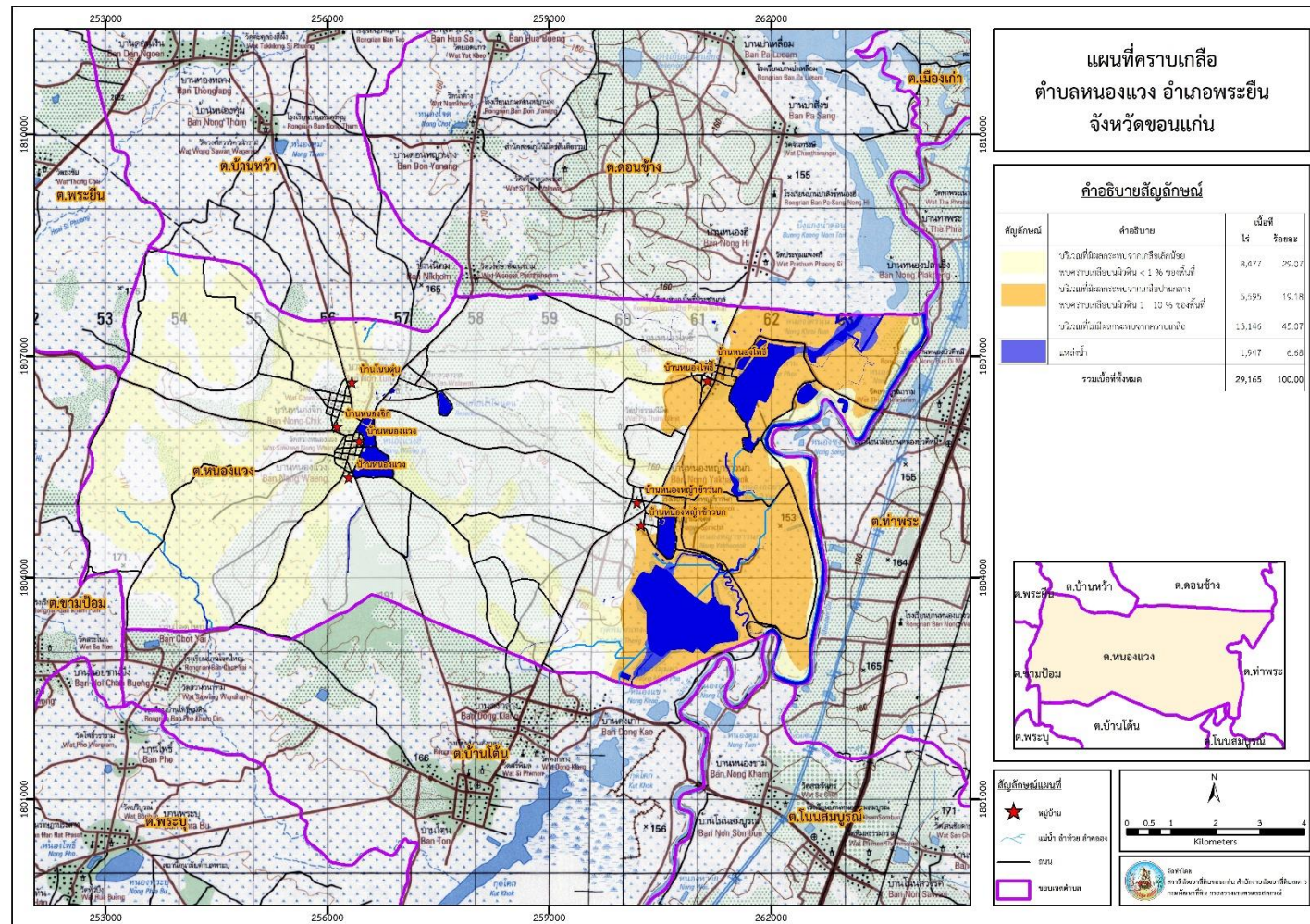

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองแวง อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองแวง อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น

รูปที่ 7-2 แผนที่คราบเกลือตำบลหนองแวง อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567-2571

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1.เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง		
1.1 เขตทำนา เนื้อที่ 5,935 ไร่	1.การปรับปรุงบำรุงดิน	
	1.1 ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	5,000
	1.2 ผลิตและจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	1,160,000
	1.3 ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน	30,000
	1.4 การทำปุ๋ยหมัก	425,000
	1.5 อนุรักษ์ดินและน้ำ	50,000
	1.6 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้อินทรีย์	122,500
	1.7 ธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (พอเพียง)	40,000
	2.ฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	
	2.1 ผลิตหญ้าแฝกเพื่อปลูก	300,000
	2.2 จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลุ่ม-ดอน	4,500,000
	3.การบริหารน้ำ	
	3.1 แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	101,500
	4.ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน	
	4.1 ต่อยอดพัฒนาศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดินประจำตำบล	4,000
1.2 เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 2,795 ไร่	1.การปรับปรุงบำรุงดิน	
	1.1 ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	5,000
	1.2 ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน	30,000
	1.3 การทำปุ๋ยหมัก	425,000
	1.4 ส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ดินกรด	5,000
	1.5 จัดหาปุ๋ยอินทรีย์	119,000
	2.ฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	
	2.1ผลิตหญ้าแฝกเพื่อปลูก	300,000
	3. การบริหารน้ำ	
	3.1 แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	609,000
1.3 เขตปลูกไม้ผล/ ไม้ยืนต้น เนื้อที่ 113 ไร่		

ตารางที่ 7-1 1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567-2571 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
2.เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ		
2.1 เขตทำนา เนื้อที่ 7,138 ไร่	1.การปรับปรุงบำรุงดิน	
	1.1 ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	5,000
	1.3 ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน	30,000
	1.4 การทำปุ๋ยหมัก	425,000
	1.5 อนุรักษ์ดินและน้ำ	500,000
	2.ฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	
	2.1 ผลิตหญ้าแฝกเพื่อปลูก	300,000
	3.การบริหารน้ำ	
	3.1 แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	812,000
	3.2 การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมทางการเกษตร ตาม Agri-map	3,000,000
	3.3 โครงการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็วทนเค็ม	510,000
2.2 เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 6,278 ไร่	1.การปรับปรุงบำรุงดิน	
	1.1 ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	5,000
2.3 เขตปลูกไม้ผล/ ไม้ยืนต้น เนื้อที่ 645 ไร่	1.2 ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน	30,000
	1.3 การทำปุ๋ยหมัก	425,000
	1.4 ส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ดินกรด	7,500
	1.5 จัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	170,000
	2.ฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	
	2.1 ผลิตหญ้าแฝกเพื่อปลูก	300,000
	3. การบริหารน้ำ	
	3.1 แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	406,000

หมายเหตุ : งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับ
จัดสรรให้ดำเนินการ

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1.เขตเกษตรกรรม	-โครงการส่งเสริมการผลิตและปรับปรุงคุณภาพข้าว(กรมส่งเสริมฯ,เทศบาลตำบลพระยืน)
1.1เขตทำนา	-โครงการส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน (กรมส่งเสริมฯ,เทศบาลตำบลพระยืน)
เนื้อที่ 13,073 ไร่	-โครงการส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน(กรมส่งเสริมฯเทศบาลตำบลพระยืน)
	-โครงการส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่(กรมส่งเสริมฯ)
	-โครงการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์(กรมส่งเสริมฯเทศบาลตำบลพระยืน)
	-โครงการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ(กรมส่งเสริมฯเทศบาลตำบลพระยืน)
	-จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ(เทศบาลตำบลพระยืน)
	-โครงการขุดเจาะบาดาลน้ำตื้นเพื่อการเกษตร(กรมส่งเสริมการเกษตรประสานกับกรมทรัพยากรน้ำบาดาล)
	-โครงการนา 4 ไร่ เทศบาลตำบลพระยืนมีมิ่งมงคล
	-โครงการเครื่องจักรกลการเกษตร เทศบาลตำบลพระยืนมีมิ่งมงคล
	-โครงการระบบท่อน้ำใต้ดินส่งต่อบ่อน้ำเดิม เทศบาลตำบลพระยืนมีมิ่งมงคล
	-โครงการตลาดสินค้าเกษตรในชุมชน เทศบาลตำบลพระยืนมีมิ่งมงคล
1.2 เขตปลูกพืชไร่	-โครงการผลิตพืชสมุนไพรป้องกันกำจัดศัตรูพืช (กรมส่งเสริมฯเทศบาลตำบลพระยืน)
เนื้อที่ 9,073 ไร่	-โครงการเพิ่มผลผลิตใบหม่อน (กรมส่งเสริมฯเทศบาลตำบลพระยืน)
	-โครงการส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน(กรมส่งเสริมฯเทศบาลตำบลพระยืน)
	-โครงการส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่(กรมส่งเสริมฯ)
	-โครงการพัฒนาคุณภาพและเพิ่มมูลค่ามันสำปะหลัง(กรมส่งเสริมฯ)
	-จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ(เทศบาลตำบลพระยืน)
	-โครงการขุดเจาะบาดาลน้ำตื้นเพื่อการเกษตร(กรมส่งเสริมการเกษตรประสานกับกรมทรัพยากรน้ำบาดาล)
1.3 เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น	-โครงการส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน(กรมส่งเสริมฯ)
เนื้อที่ 758 ไร่	-จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ(เทศบาลตำบลพระยืน)
	-โครงการขุดเจาะบาดาลน้ำตื้นเพื่อการเกษตร(กรมส่งเสริมการเกษตรประสานกับกรมทรัพยากรน้ำบาดาล)
1.4 เขตประมง	-โครงการส่งเสริม สนับสนุนพันธุ์ปลา (สำนักงานประมง จังหวัดขอนแก่น)
เนื้อที่ 38 ไร่	-โครงการขุดเจาะบาดาลน้ำตื้นเพื่อการเกษตร(กรมส่งเสริมการเกษตรประสานกับกรมทรัพยากรน้ำบาดาล)
1.5 เขตปศุสัตว์	-โครงการส่งเสริม สนับสนุนพันธุ์สุกร อาหารเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์ จังหวัดขอนแก่น)
เนื้อที่ 689 ไร่	-โครงการขุดเจาะบาดาลน้ำตื้นเพื่อการเกษตร(กรมส่งเสริมการเกษตรประสานกับกรมทรัพยากรน้ำบาดาล)

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลหนองแวง อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น แผน 5 ปี (พ.ศ. 2567-2571)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย						งบประมาณ						หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2567	2568	2569	2570	2571	รวม	2567	2568	2569	2570	2571	รวม	
1. การปรับปรุงบำรุงดิน															
ทำนา/พืชไร่/ไม้ผล	1.1 ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ราย	500	500	1,000	1,000	4,000	2,500	2,500	5,000	5,000	5,000	5,000	20,000	พด.
ทำนา	1.2 ผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	5	5	10	10	10	40	145,000	145,000	290,000	290,000	290,000	1,160,000	พด.
พืชไร่/ไม้ผล/ทำนา	1.3 ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน	ไร่	1,000	1,000	2,000	2,000	2,000	8,000	15,000	15,000	30,000	30,000	30,000	120,000	พด.
ทำนา/พืชไร่/ไม้ผล	1.4 การทำปุ๋ยหมัก	ตัน	100	100	100	100	100	500	340,000	340,000	340,000	340,000	340,000	1,700,000	พด.
ทำนา	1.5 รณรงค์โลกสบตอซัง	แปลง	1	1	1	1	1	5	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000	พด.
ทำนา/พืชไร่/ไม้ผล	1.6 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์	กลุ่ม	5	5	5	5	5	25	24,500	24,500	24,500	24,500	24,500	122,500	พด.
พืชไร่/ไม้ผล	1.7 จัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	ตัน	10	10	50	50	50	170	17,000	17,000	85,000	85,000	85,000	289,000	พด.
พืชไร่/ไม้ผล	1.8 ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	50	50	250	250	250	850	750	750	3,750	3,750	3,750	12,750	พด.
ทำนา	1.9 ธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด (ปอเทือง)	ตัน		2						59,500					
2. เพื่อฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน															
ทำนา/พืชไร่/ไม้ผล	2.1 ผลิตหญ้าแฝกเพื่อปลูก	กล้า	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	1,000,000	240,000	240,000	240,000	240,000	240,000	1,200,000	พด.
ทำนา	2.2 จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ลุ่ม-ดอน	ไร่	-	-	1,000	1,000	1,000	3,000	-	-	1,500,000	1,500,000	1,500,000	4,500,000	พด.
3.การบริหารน้ำ															
ทำนา/พืชไร่/ไม้ผล	3.1 แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	บ่อ	20	30	30	30	30	140	406,000	609,000	609,000	609,000	609,000	2,842,000	พด.
ทำนา	3.2 พัฒนาพื้นที่เพื่อการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมตาม Agri-Map	ไร่	-	-	500	500	500	1,500	-	-	1,000,000	1,000,000	1,000,000	3,000,000	พด.
ทำนา	3.3 โครงการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็วทนเค็ม	ไร่	-	-	100	100	100	300	-	-	170,000	170,000	170,000	510,000	พด.
4. ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน															
ทำนา	4.1 ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน	แห่ง	1	1	1	1	1	5	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	20,000	พด.
รวม									1,214,750	1,274,250	4,321,250	4,321,250	4,321,250	15,655,750	

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง 2556. แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- _____. 2566. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือน ธันวาคม พ.ศ.2565) แหล่งที่มา : <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop.1> พฤษภาคม 2566.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2566. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2565. แหล่งที่มา : <https://ebmn.cdd.go.th/>, 1 มิถุนายน 2566.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2566. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล ปี 2565. แหล่งที่มา: <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2566.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>. 15 พฤษภาคม 2566
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2566. สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2536-2565 (ไฟล์ข้อมูล). กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน. 2566. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล). กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2566. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรพิภ. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง. 2561. แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570). อำเภอยะยี่น จังหวัดขอนแก่น. แหล่งที่มา : <http://www.hongwaeng-kk.go.th>

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายบุญช่วย	ช่วยระดม	ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5
นางปราณี	สีห์บัณฑิต	ผู้เชี่ยวชาญด้านวางระบบการพัฒนาที่ดิน
นายชุมพร	ศาสตราวุธ	ผู้อำนวยการกลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน
นางพรพนา	โพธินาม	ผู้อำนวยการกลุ่มวิชาการเพื่อการพัฒนาที่ดิน
นายอรรณพ	พุทธโส	นักสำรวจดินชำนาญการพิเศษ

ผู้เรียบเรียงและจัดทำ

นางสุกัญญา	ทวีกิจ	ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินขอนแก่น
นางสาวสุจิตตรา	ปะนันโต	นักวิชาการเกษตรชำนาญการ
นางกาญจนา	สวนชัยภูมิ	นักวิชาการเกษตร
นายณัฐดนัย	โนนนก	นักวิชาการเกษตร
นางสาวอัจฉรา	สุกรรณ์	เจ้าหน้าที่แผนที่ภาพถ่าย
นายพิพัฒน์	เถาตะกู	พนักงานขับเครื่องจักรกลขนาดกลาง

สถานีพัฒนาที่ดินขอนแก่น
 สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5
 กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์